

R A P O R

ÜNİVERSİTELERİN ARAŞTIRMA FAALİYETLERİNİ ŞUMULLENDİRMELERİ VE ÖĞRETİMİ HALK KÜTLELERİNE YAYABİLMELERİ HAKKINDA RAPOR

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanlığına.

Üniversitelerarası Kurulun 24. toplantısında aldığı karar gereğince, Üniversitelerin araştırma faaliyetlerini genişletmeleri ve şumullendirmeleri ve öğretimi geniş halk kitlelerine ve çeşitli meslek mensuplarına yayabilmeleri konusundâ bir mütalâaname hazırlamak üzere teşkil edilen Komisyonumuz mevzuu incelemiş ve aşağıdaki sonuçlara varmıştır.

Üniversitelerin, araştırma ve öğretim faaliyetlerini cemiyetin ihtiyaç ve gayeleri ile ahenkli bir tarzda yürütmeleri ve bu faaliyetlerinde halk kitleleri, resmî ve özel teşekküller ve meslek gurupları gibi çeşitli sosyal müessese ve guruplarla yakın ve sıkı bir münasebet kurmaları, üzerinde ehemmiyetle durulması gereken bir konu teşkil etmektedir. Mevzuun önemi çeşitli sebeplerden ileri gelmektedir. Bunlar, Üniversitelerin öğretim ve araştırma şeklindeki ana fonksiyonları zaviyesinden şöyle hulâsa edilebilir:

1 — Araştırma bakımından: Üniversitelerin, memleketi ilgilendirenler başta gelmek üzere, bütün bilimsel meseleleri çözmek amacıyla yerli ve yabancı kurumlar ve resmî müesseselerle işbirliği halinde araştırmalar yapmaları ve gerek bunların sonuçlarını gerekse genel olarak bilim verilerini topluma yaymaları Üniversiteler Kanunu ile bu müesseselere yükletilmiş olan başlıca görevlerdendir. Bilhassa siyasî ve içtimâî alanlarda ve memleketimize has meselelerin incelenmesini gerektiren diğer konularda, toplumun ilerlemesi, bütün bu meselelerin ilmî araştırmalarla aydınlatılması ve ilmin rehberliği sayesinde kabil olabilir. Mahiyetleri, metodları ve prensipleri Üniversal bir durum arzeden branşlarda da, nazarî ve ilmî sonuçların memleketimizin şartlarından doğan müşahhas problemlerin halline tatbikî (teknik) keza kesif ve etraflı bir araştırma faaliyetini zarurî kılmaktadır. Bütün bu mahallî şartların, meselelerin ve ihtiyaçların bilim ışığı altında incelenip gereken çare ve vasıtaların ortaya konulmasında ihmâl gösterilmesi Üniversitelerin sosyal ve tabii muhitle münasebetlerini azaltmakta ve çok defa, hiç değilse geniş halk kitleleri nazarında, onların kabuklarına çe-

kilmiş, nazariyatla meşgul müesseseler olduğu intibainı doğurmaktadır. Araştırma faaliyetlerinin memleket meselelerine şümulendirilmesi, yabancı uzmanların bu memleketteki öğretim, araştırma ve istişare fonksiyonlarını hakkı ile yerine getirebilmeleri bakımından da büyük önem taşımaktadır. Zira bütün bu fonksiyonlar, memleketin kendine has özelliklerinin, ihtiyaç ve problemlerinin aydınlatılmış olması halinde daha realist ve verimli bir şekilde icra edilebilir.

2 — Öğretim bakımından: öğretim bakımından bilhassa üzerinde durulması gereken cihet, bu faaliyetin sadece mahdut bir zümreye ve bu zümrenin hayatında da sınırlı bir devreye inhisar eder mahiyette olmak tan çıkarılmaya çalışılmasıdır. Öğretimi bir taraftan mümkün olduğu kadar geniş kitlelere yaymak, diğer taraftan da bu öğretimden bilhassa istifade edenlerin tahsil ötesi meslek hayatlarında Üniversite faaliyetlerinden faydalanmalarını temin etmek üzere tedbirler almak gerekmektedir.

Bu esasların ışığı altında Üniversitelerarası Kuruluca alınan kararın tetkikinden üzerinde durulması icabeden başlıca meselelerin şunlar olduğu anlaşılmaktadır.

1. Üniversitelerce araştırma faaliyetlerinin genişletilmesi ve şümulendirilmesi,
2. Öğretimin geniş halk kitlelerine yayılması,
3. Öğretim ve araştırma faaliyetlerinin çeşitli meslek mensuplarına yayılması ve bu faaliyetlerde resmî ve özel müessese ve gruplarla işbirliği yapılması.

Komisyonumuz bu gayeleri gerçekleştirmek amacıyla aşağıdaki tedbirlerin alınmasını uygun görmektedir:

1 — Araştırmalar konusunda:

a) Üniversitelerin araştırma faaliyetlerinden ilgili resmî ve hususî müesseselerin ve meslek teşekküllerinin haberdar edilmesi; bu gibi müessese ve teşekküllerin bahis konusu araştırma faaliyetlerine iştirâklerinin sağlanması;

b) Yapılan araştırmalarda varılan neticelerin ne ölçüde tatbik alanına koyulduklarını ve bu tatbikattan ne gibi neticeler elde edildiğini tesbit amacı ile yapılan araştırmaların bu bakımdan takibi;

c) Araştırma faaliyetlerini koordine etmek, bunları memleket ihtiyaçları istikametinde sevk etmek, neticeleri sistematik bir şekilde toplamak ve takip etmek ve bunlarla ilgili sair hizmetleri yerine getirmekle görevli ve Batı memleketlerinin bir çoklarında emsali bulunduğu üzere

(meselâ Fransa'da Centre National des Recherches Scientifiques) millî bir İlmî Araştırmalar Merkezi kurulması;

2 — Yayınlar:

a) Öğrenciler ve bunlar dışındaki ilgililer için çeşitli branşlarda vazih, toplu ve mümkün olduğu kadar kısa "ders kitapları" yayınlarına hız verilmesi;

b) Geniş halk kitlelerini ilgilendiren konularda, basit ve açık bir şekilde hazırlanmış küçük el kitapları ve risaleler yayınlanması hususunda ilgili daire ve müesseselerle işbirliği yapılması;

c) Üniversiteler ve buradaki çeşitli faaliyetler hakkında halka basın yolu ile muntazam, devamlı ve koordine bilgi verilmesi;

d) Orijinal bir mahiyet arzeden araştırma ve yayınların yabancı dillere tercüme ettirilerek ilgili yabancı ve milletlerarası kurum ve müesseselere gönderilmesi;

e) Fakülte mecmualarında neşredilen makale ve incelemelerin yabancı dillerde birer hulâsalarının bu makale ve incelemelere ilâve edilmesi;

f) Fakültelerce yapılan neşriyatın, ders notlarının ve araştırmaların ilgili resmî ve hususî müesseselere muntazaman gönderilmesi ve icabında bunlar hakkında o müesseseler mensuplarının fikirlerinin sorulması;

g) İstanbul Üniversitesi yayınlarını Ankara'da, Ankara Üniversitesi yayınlarını İstanbul'da temin etmek çok güçtür. Üniversitelerimizin çeşitli Fakültelerince yapılan neşriyatın kolaylıkla bulunacak ve istifade edilecek bir şekilde yayılmasını sağlayacak usûl ve teşkilâtın ihdası;

3 — Radyodan istifade:

a) Radyoda öğretim ve araştırma neticelerini halka yaymak maksadiyle konuşmalar tertip edilmesi;

b) Radyoda Üniversite mensupları arasında grup münakaşaları (panel discussion) tertiplenmesi;

4 — Halk için seminer ve konferanslar tertiplenmesi; bunların "Üniversite haftaları" tatbikatında yapıldığı gibi memleketin muhtelif bölgelerinde organize edilmesi;

5 — Kabil olan hallerde gece kursları tertip edilmesi;

6 — Yaz tatillerinde hususî öğretim devreleri yapılması;

7 — Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü ile işbirliği yapılarak, muhtelif konularda öğretici filimler hazırlanmasına yardım edilmesi;

8 — Üniversitelerin araştırma faaliyetlerini genişletmeleri ve şümulendirmeleri ve öğretimi geniş halk kitlelerine ve çeşitli meslek mensuplarına yaymaları bakımından alınması uygun sair tedbirler şunlardır:

a) Araştırma yapmak ve öğretimi geniş kitlelere yaymak, Üniversitelerimizin halihazırda personel, malî kaynaklar ve teçhizat bakımından sahip oldukları imkânların genişletilmesini zarurî kılmaktadır. Bilhassa personel darlığı ve Üniversite kariyerinin yeter sayıda ehil elemanı cezbedememesi, araştırma imkânını çok azaltmaktadır.

b) Üniversite mensuplarının bir çokları da geçim saiki ile vakitlerini tam manasiyle öğretim ve araştırma faaliyetine hasredememekte-dirler. Üniversite mensuplarına kâfi maddî gelir sağlamak suretiyle bunların mesailerini Üniversiteye hasretmelerinin temini gerekmektedir.

c) İlmin gerek nazarî olarak hakikatleri meydana çıkarması, gerekse pratik meselelere ışık tutabilmesi için ilim mensuplarının tam bir akademik serbestî içinde hareketleri zarurî olduğundan, hususiyle sosyal ilimler alanında, araştırma ve yayın serbestisini kayıtlıdırın engellerin kaldırılması, Üniversite öğretim üyelerinin teminatlı bir statüye sahip olmaları gerekir.

d) Araştırmalar için zarurî bilgi ve vesikaların elde edilmesinde resmî müesseselerin kolaylık ve yardım göstermelerinin sağlanması son derece önemlidir; resmî müesseseler Araştırma Kurulunca varılan neticelerden zaman zaman ve yabancı uzmanlarca verilen raporlardan ilgili Üniversite Fakültelerinin haberdar edilmesi büyük faydalar sağlayabilir. Vekâletlerde birikmiş bu gibi yüzlerce rapor arasında, ilmî araştırmalar için istifade edilebilecek değerli olanları vardır.

e) Memurların Üniversite talebesi olmalarını engelliyen hükümlerin kaldırılması, bil'akis bunların zaman zaman Üniversitelerce tertip edilecek kurslara ve çerslere devamlarını sağlamak üzere tedbirler alınması yerinde olacaktır.

Prof. Dr.
Turhan Feyzioğlu

Prof.
Bedri Gürsoy

Doç. Dr.
Arif T. Payaslıoğlu

Uzman
Dr. A. Gorvine

(New - York Üniversitesi)

Uzman
Dr. G. Flanz

(New - York Üniversitesi)